

CELOTÁTNA KONFERENCIA O TÉZACH
DEJÍN KSČ

V dňoch 24.—26. januára 1958 usporiadal Ústav dejín KSČ v Prahe celoštátnu pracovnú konferenciu o práci „Prehľad dejín Komunistickej strany Československa“ (tézy). Do 250 vedeckých pracovníkov a vysokoškolských učiteľov z odboru histórie, ekonómie, filozofie a práva, osvetových pracovníkov a propagandistov z celej republiky sa tu zišlo s autorským kolektívom téz, aby vyslovili svoje pripomienky a návrhy k tézám, ktoré bude možné použiť v ďalšej práci na dejinách KSČ.

V prvej časti konferencie riaditeľ Ústavu dejín KSČ Jindřich Veselý podal zprávu o priebehu a výsledkoch krajských konferencií k tézám dejín KSČ. Tieto konferencie v mesiacoch jún-august 1957 úspešne prebehli vo všetkých krajoch republiky, zúčastnilo sa na nich niekoľko sto účastníkov, predovšetkým propagandistov, lektorov KV KSČ a OV KSČ. Na krajských konferenciách odznelo veľa závažných a podnetných pripomienok k obsahu i forme téz, ako napr. to, že tézy sú príliš faktografické, príliš popisné, slabo ukazujú ako KSČ získavala vplyv medzi masami, kým sa stala vedúcou stranou, málo sa odzrkadľuje vedenie strany v masových organizáciách (odborníci, ženy, mládež, SP SSSR), slabo vidieť spojenie KSČ s medzinárodným robotníckym hnutím, nedostatočne je rozpracovaná národnostná otázka a práca strany medzi utlačovanými národnosťami, málo pozornosti sa v tézach venovalo ideologickej práci strany medzi masami, najmä po V. sjazdu KSČ, nedostatočne je vysvetlená úloha buržoáznych a reformistických strán

atď. Keďže krajské konferencie prebiehali ešte pred druhým vydaním „Prehľadu dejín Komunistickej strany Československa“ (preklad II. vydania vyšiel nedávno aj v slovenčine), väčšina pripomienok sa už v II. vydaní realizovala. Pravda, ani v druhom vydaní nebolo možné realizovať všetky pripomienky, keďže väčšina pripomienok má regionálny charakter, alebo to boli požiadavky, aby sa udalosti už zahrnuté v tézách rozšírili o ďalšie podrobnosti (napr. priebeh štrajku poľnohospodárskych robotníkov na Slovensku r. 1929 v jednotlivých okresoch atď.), čo pri obmedzenom rozsahu (sú to iba tézy) nebolo možné.

Po referáte J. Veselého sa rozvinula diskusia, v ktorej okrem vedeckých pracovníkov vystúpili aj niektorí účastníci robotníckeho hnutia. V úvode diskusie riaditeľ Ústavu dejín KSS Bohuslav Graca hovoril o priebehu konferencií o tézách dejín KSČ v slovenských krajoch. Konštatoval, že charakter pripomienok sa svojim obsahom nelíšil od pripomienok v krajoch českých, žiaľ, na Slovensku sa prejavila nízka ideologická pripravenosť diskutérov — hovorili viac zo svojich spomienok o účasti v robotníckom hnutí ako priamo k obsahu téz. V závere s. Graca poukázal na potrebu rešpektovania určitých odlišností robotníckeho hnutia v Čechách a na Slovensku počas predmnichovskej republiky, vyplývajúce z odlišného ekonomického vývinu a postavenia týchto krajín. Upozornil, že by bolo nesprávne, aby tieto odlišnosti viedli k omylom a obchádzaniu historickej pravdy, že robotnícke hnutie na Slovensku bolo priamou a neoddeliteľnou súčasťou československého robotníckeho hnutia.

Krajské konferencie k „Prehľadu dejín

Komunistickéj strany Československa" — napriek spomínaným nedostatkom — sú dôkazom toho, že II. vydanie téz už nebolo dielom len autorského kolektívu a úzkeho okruhu historikov, ale veľkého počtu členov strany, a to tým viac, že mnohí účastníci na konferenciách netlmočili len svoje pripomienky k tézám, ale aj pripomienky z okresných aktívov k tézám dejín KSČ. Na krajských konferenciách sa starostlivo zaznamenali všetky diskusné príspevky a ako pomôcka sa odovzdali autorskému kolektívu Učebnice dejín KSČ.

Hoci celoštátna konferencia sa konala k II. vydaniu „Přehladu dejín Komunistickéj strany Československa" (tézy), jej úloha bola zameraná perspektívne do budúcnosti, ako využiť pripomienky k tézám pri práci na učebnici dejín KSČ. Preto hlavný dôraz sa kladol na prácu v skupinách, ktoré boli štyri (zahrňovali obdobia: 1868—1917, 1918—1929, 1930—1938 a 1939—1948) a účastníci konferencie sa ich zúčastnili podľa svojej pracovnej tematiky. V skupinách, kde boli prítomní tiež autori učebnice dejín KSČ pre jednotlivé obdobia, ako aj spoluautori zo Slovenska, riešili sa prevažne teoretické otázky stratégie a taktiky strany v jednotlivých obdobiach, ako aj nejasné či problematické politické otázky a ich zaradenie do správneho historického rámca. Podnety pre túto diskusiu tiež do značnej miery vyplývali z pripomienok krajských konferencií.

Druhá časť konferencie bola venovaná problematike spracúvania regionálnych dejín. Úvodný referát predniesol pracovník Ústavu dejín KSČ František Burian. Hovoril o úspechoch, ako aj o nedostatkoch doterajšieho spracúvania regionálnych dejín v jednotlivých okresoch a krajoch, ako aj o tom, že regionálne dejiny majú byť doplnkom centrálnych dejín KSČ, ktoré budú obsahovať iba udalosti majúce zásadný vplyv na činnosť strany v celom štáte.

V koreferátoch sa hovorilo o potrebe zberania a využívania spomienok starších účastníkov robotníckeho hnutia a o využití podnikových archívov pre spracúvanie regionálnych dejín.

Z referátu, koreferátov a najmä z diskusie k otázke problematiky regionálnych dejín vyplynulo, že na regionálnych dejinách je potrebné pracovať, ale inou formou ako doteraz. Pristúpif k spracúvaniu len v tých okresoch, kde sú pre túto úlohu dostatočne odborne a teoreticky pripravení súdruhovia, využívať pritom miestnu iniciatívu a miestne zdroje materiálov (archívy, dokumentárny materiál v súkromnej držbe, spomienky účastníkov robotníckeho hnutia atď.). Doterajšie pokusy o spracúvanie regionálnych dejín obyčajne stroskotali na tom, že sa súdruhovia snažili vo svojich prácach zahrnúť časove a územne príliš široký okruh (napr. robotnícke hnutie v niektorom kraji od začiatku až doteraz), na čo neboli dostatočne pripravení a okrem toho žiadali od ÚD KSČ a ÚD KSS, aby im zhromaždili potrebný materiál k práci, čo pochopiteľne nebolo možné.

Celoštátna konferencia, na ktorej sa po prvýkrát zišiel taký veľký počet účastníkov, nebola len uzavretím širokej diskusie o „Přehlade dejín Komunistickéj strany Československa", ale bola odrazovým mostíkom pre ďalšiu prácu na pripravovanej učebnici dejín KSČ. Odznelo tu veľa podnetných návrhov a pripomienok, vyriešili sa mnohé teoretické otázky (alebo vzišiel podnet na ich riešenie), no najcennejšie je, že sa ukázalo, že sa pripravovaná učebnica dejín KSČ stala vecou širokého kolektívu vedeckých pracovníkov, komunistov i nestraničkov a že sa autori učebnice môžu vždy na tento široký kolektív obrátiť o pomoc a radu.

M. Filo

Z PROGRAMU BUDÚCEHO MEDZINÁRODNÉHO KONGRESU HISTORIKOV

V dňoch 19.—20. júla 1957 bolo v Lausanne vo Švajčiarsku zasadnutie Medzinárodného výboru historických vied (Comité International des Sciences Historiques — CISH), na ktorom sa za československých historikov zúčastnil J. Macek a L. Holotík. Zasadnutie sa zaoberalo prípravou XI. medzinárodného

kongresu historických vied, ktorý bude v dňoch 21.—26. augusta 1960 v Stockholme. Rokovalo sa predovšetkým o hlavných referátoch pre stockholmský kongres. Zástupcovia jednotlivých národných historických spoločností sa dohodli, že sa v piatich sekciách prednesú nasledujúce referáty:

I. Metodológia: 1. Vplyv dejinnej filozofie 19. stor. na súdobé dejepisectvo. Dr. E. Rothacker (Heidelberg, NSR). 2. Dejiny dejepisectva. Prof. H. Butterfield (Cambridge, V. Británia). 3. Kultúrne dejiny, ich rozvoj a ich metódy. Prof. F. Gilbert (Bryn Mawr, USA). 4. Dejiny vedy a techniky. Prof. A. J. Forbes (Amsterdam, Holandsko). 5. Perioďzácia všeobecných dejín. Prof. E. M. Žukov (Moskva, SSSR). 6. Metódy historickej demografie a problém úmrtnosti vo svojom vzahu k všeobecným dejinám. M. Henry a L. Chevallier (Paríž, Francúzsko).

II. Dejiny staroveku: 1. Problém mykénskej kultúry a písma. Prof. Sterling Dow (Harvard, USA). 2. Demokratizácia kultúry za neskorého cisárstva. Prof. S. Mazzarino (Catania, Taliansko). 3. Proces historického vývoja a historická úloha starovekých štátov na pobreží Čierneho mora. Prof. V. O. Blavackij (Moskva, SSSR). 4. Otrokárstvo v grécko-rímskom svete. Dr. S. Lauffer (Mníchov, NSR). 5. Numizmatika rímskeho cisárstva ako prameň hospodárskych a finančných dejín. M. Guey (Lyon, Francúzsko). 6. Obyvateľstvo a civilizácia v Podunajsku od predrímskeho obdobia až do začiatku stredoveku. Prof. C. Daicovicu — Iasi a I. Nestor, (Bukurešť, Rumunsko).

III. Dejiny stredoveku: 1. Od dynastie Tang k dynastii Sung: obdobie prechodu v dejinách Číny a Východnej Ázie. Prof. T. Yamamoto (Tokio, Japonsko). 2. Sociálna štruktúra Ruska v ranom stredoveku. Prof. K. Rahbek—Schmidt (Aarhus, Dánsko). 3. Právo a historik stredoveku. Dr. W. Ullmann (Londýn, V. Británia). 4. Dejinný význam germánskeho chápania kráľovstva a šľachty. Dr. K. Hauck (Erlangen, NSR). 5. Talianska

mestská obec 12. a 13. stor., jej charakteristické črty a vzťah k hnutiu mestských obcí v Európe. Prof. E. Sestan (Florencia, Taliansko). 6. Aktuálne problémy týkajúce sa stredovekých cirkevných inštitúcií. Prof. G. Le Bras (Vatikán).

IV. Dejiny novoveku: 1. Dominium maris Baltici v 16. a 17. stor. Prof. G. Labuda (Poznaň, Poľsko). 2. Správna štruktúra štátu v 16. a 17. stor. Prof. V. Vives (Barcelona, Španielsko). 3. Osvietenstvo v Európe 18. storočia. Prof. F. Venturi (Janov, Taliansko). 4. Obdobie prechodu od feudalizmu ku kapitalizmu v strednej Európe 16.—18. storočia. Prof. J. Macúrek, Brno a prof. A. Klíma (Praha, ČSR). 5. Problematika reformácie v škandinávskych krajinách. Dr. S. Kjöllström (Lund, Švédsko). 6. Politické vzťahy medzi európskym Východom a Západom v období tridsaťročnej vojny. Prof. B. F. Poršnev (Moskva, SSSR).

V. Dejiny najnovších čias: 1. Britské zámořské štáty a ich samospráva od r. 1783. Prof. Vincent T. Harlow (Oxford, V. Británia). 2. Problémy emigrácie v 19.—20. stor. Prof. Ingrid Semmingsen (Oslo, Nórsko). 3. Socializmus a prvá svetová vojna. Prof. Haag (Lovaň, Belgicko). 4. Nacionálne problémy v habsburskej monarchii. Dr. F. Zwitter (Lubľana, Juhoslávia). 5. Tradičná kultúra a moderný vývin v Indii. Prof. N. Brown (Pensylvánia, USA). 6. Problematika štruktúry podnikov v 19. stor. M. Girard (Paríž, Francúzsko).

Okrem toho budú pred začatím kongresu dve kolokviá venované: 1. stredovekým univerzitám a renesancii (referent prof. Stelling — Michand, Ženeva, Švajčiarsko); 2. dejinám cien až do 1750 (ref. prof. E. J. Hamilton, Chicago, USA).

Pri otvorení a ukončení kongresu prednesú dvaja švédski historici prednášky na tieto témy: 1. Medzinárodné vzťahy európskeho Severu vo vikingskom období. 2. Pobaltsko a oblasť Stredozemného mora od 16. do 18. stor. R.